

O računu „Učiteljskega Tovariša“ za upravno leto 1901 je poročal g. nadučitelj Fr. Črnagoj tako-le:

Dohodki.

Izdatki.

		K	h			K	h
1	Na naročnini	5175	87	1	Primanjkljaj iz l. 1900	834	02
2	„ inseratih	98	64	2	Za l. 1902 našeta naročnina	271	—
3	„ obrestih poštne hranilnice	5	67	3	Tisk „Tovariša“	2414	66
4	Hranilni dvigi	830	—	4	Poštne znamke	614	19
	Skupaj	6110	18	5	Stroški poštne hranilnice	54	12
				6	Redne nagrade	831	—
				7	Izredne nagrade	83	—
				8	Potnina na časnikarski shod	120	—
				9	Pisarniške potrebščine	30	98
				10	Slov. učit. društvu na račun zastankov	423	58
				11	Razni manjši stroški	14	56
				12	Hranilne vloge	862	—
				13	Poštno-hranilna vloga	200	—
				14	Posojilo „Popotniku“	300	—
					Skupaj	7053	11
					Ako se primerjajo dohodki	6110	18
					Kaže se primanjkljaja	942	93

Ljubljana, dne 31. decembra 1901.

Predsednik „Zaveze“:
Luka Jelenec l. r.

Upravnik:
Fr. Črnagoj l. r.

Vilibald Rus l. r.

Pregledovalci računov:
Janja Miklavčič l. r.

Fr. Rojina l. r.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. (Odlikovanje gospoda ravnatelja Fr. Raktelja.) V četrtek, dne 25. preteklega meseca, je obhajalo ljubljansko učiteljstvo lepo slavnost. Omenjenega dne je bil namreč gosp. ravnatelj Raktelj slovesno izročenu zlati zaslužni križec, ki mu ga je podaril presvitli cesar v priznanje slavljencevega petdesetletnega uspešnega delovanja na ljudskošolskem polju. Ob 1/2 11. dopoldne se je zbralo učiteljstvo k slavnosti v lepo okrašeni telovadnici I. mestne petrazrednice. Bili so prisotni tudi nekateri člani mestnega šolskega sveta. Slavljence je ogovoril predsednik c. kr. mestnega šol. sveta, gospod župa Ivan Hribar, povdarjajoč, da izgine z Rakteljem izmed učiteljstva markantna oseba, kar obžaluje tako učiteljstvo kakor oblastva, ki so vedno znala ceniti njegovo delovanje. Ali po petdesetih letih naporega dela zasluži ravnatelj Raktelj pokoj. Svoje delovanje je začel l. 1851. na Dobrovi, odkoder je prišel 1855. l. za podučitelja v Radovljico, od tam pa 1862. l. v Ljubljano, kjer je bil že naslednjega leta definitivno nameščen. L. 1889. je bil imenovan za voditelja II. mestne petrazrednice. Ves ta čas je izpolnjeval gosp. Raktelj vestno in natančno svoje stanovske dolžnosti kot učitelj in voditelj. Bil je značajan mož, pravi rodoljub, v katerega srečo je plapolal ogenj pravega avstrijskega domoljuba. Kot tak bodi vzgled vsakemu. S svojstvi svojega duha in srca si je znal pridobiti srečo drugih, in z vdanostjo in s ponosom gledajo danes učitelji nanj, na svojega starosta. Občinski svet ljubljanski je priznal Rakteljeve zasluge že s tem, da ga je imenoval dne 6. decembra 1886. l. svojim meščanom, učiteljstvo mu je izkazalo svoje zaupanje s tem, da ga je že pred petindvajsetimi leti izvolilo svojim zastopnikom v c. kr. mestnem šolskem svetu, potem mu je bil podeljen naslov ravnatelja, a sedaj mu je došlo najvišje odlikovanje, ta-le zlati zaslužni križec, poslan mu z mesta, kjer dandanes delovanje učiteljstva sodijo drugače, nego so ga sodili v prejšnjih časih. S tem križcem naj se ne čuti počeščenega gospoda ravnatelja sam, z njim bodi počeščen tudi ves stan, katerega ugledni član je bil vedno slavljencec. V imenu

mesta, domovine in učiteljstva, katerim je vedno zvesto služil, mu želi govornik, naj ga ohrani Bog še mnogo, mnogo let. — Vidno ginjen se zahvali odlikovanec govorniku in ga prosi, naj blagovoli z zagotovilom neomajene zvestobe sporočiti pred najvišji prestol vdano njegovo zahvalo. — Potem, ko so zapeli učenci II. mestne šole cesarsko pesem, je častital nadučitelj g. Gabršek ravnatelju Raktelju v imenu učiteljstva, a v imenu katehetov katehet g. Smrekar. Najbolj pa je bilo ganljivo, ko je nagovoril odlikovanca učenec II. mestne šole, ki mu je čestital k najvišjemu odlikovanju ter v imenu svojih tovarišev obenem poslovil od preljubljenega ravnatelja.

Iz logaškega okraja. Občni zbor „Društva učiteljev in šol, prijateljev okraja logaškega“ se je vršil dne 17. julija 1902 v Grahovem. Udeležba je bila v istini sijajna, zakaj tako mnogobrojno že dolgo dolgo nismo bili zbrani. Shoda se je udeležil tudi g. profesor M. Pirnat iz Idrije. — Pri tej priliki želimo, da bi se blagovolili p. i. gg. profesorji udeleževati učiteljskih zborovanj, zakaj s tem bi dokazali, da je oni „umetno“ zgrajeni most, ki se spenja med ljudskim in srednješolskim učiteljstvom, le prazna pena. A, žalibože, da je takih srednješolskih učiteljev prav malo, zakaj premnogi stoje pač še vedno na akademičnih tleh, a ne na stališču realnosti in socialne probujenosti.

Točno ob napovedani uri otvori g. predsednik J. Benedek iz Planine zborovanje, pozdravi vse navzoče, posebno še gosp. Pirnata ter se spominja prerano umrlega tovariša A. Božiča, c. kr. učitelja v Idriji.

Iz poročila društvenega tajnika g. J. Šege iz Dol. Logateca posnamemo, da je društvo, oziroma društveni odbor jako marljivo deloval pretečeno leto. Omenjamo le sledeče:

1. Odposlala se je spomenica potom „Zaveze“ za slov. univerzo na c. kr. naučno ministrstvo.

2.) Z ozirom na neki slučaj, kje naj se vrše seje kraj. šol. svetov, je vložil odbor priziv na dežel. šol. svet na rešeno prošnjo c. kr. okr. šol. sveta. Deželni šol. svet se je izrazil o tej zadevi nekompetentnim.

3.) Odbor je sklenil zglasiti za glavni zbor „Zaveze“ razpravo: „Preosnova disciplinarnega zakona“ ter je pooblastil v to g. tajnika. — Takisto je dal inicijativo „Zavezinemu“

odboru, da se zavzema za tržaško slovensko šolstvo; določen je bil isti poročevalec.

4.) Društvo se je udeležilo po deputaciji 4 članov pograba prerano umrlega tovariša A. Božiča v Idriji. Pri tej priliki je imel odbornik L. Punčuh nagrobni govor. Naše društvo pa postavi Božiču nagrobni spomenik.

5.) Odbor je poslal deželnemu učiteljskemu društvu primerno utemeljeno prošnjo za izboljšanje učiteljskega sijajnega gmotnega stanja.

6.) In slednjič je odbor sklenil, naprositi deželno učiteljsko društvo, da stori slavnoisto potrebne korake, da se nadomesti neizprašane novomeške učitelje-patre z izprašanimi posvetnimi učitelji.

Gosp. blagajnik P. Repič z Unca nam je podal veselo sliko naše blagajnice. Društvo šteje: 1 častnega, 45 pravih in 10 podpornih članov. Dohodkov je bilo: 187 K 81 h; stroškov pa: 68 K 76 h. Torej prebitka: 119 K 05 h.

Pregledovalcem računov so bili voljeni: gg.: A. Pra-protnik in L. Perko iz Gor. Logatca in H. Likar iz Grahovega.

Pri nasvetih in predlogih se je vnela jako živahna debata. Gosp. predsednik je omenjal neki drastičen slučaj, kjer je bila prošnja za neko izpraznjeno mesto odposlana pravočasno, a romala, oziroma ležala je na gotovih mestih toliko časa, da je priromala na določeno mesto srečno po — preteku določenega roka. Stvar pride pred deželno konferencijo.

Jako burna je bila pa debata pri razpravi o izdanih odlokih, ki se tičejo ponavljalne šole, okrajšanja počitnic in drugo. Ker nameravamo spisati na podlagi vseh teh „controv“ daljši članek za javnost v „Učit. Tovarišu“, lahko v tem poročilu preidemo to stvar. Omenjamo pa vendar lahko, da se hiti tako z raznimi odloki, da se mnogi ti odloki kar nasprotujejo med seboj.

Nov odbor se je volil tako-le: predsednik J. Benedek, nadučitelj v Planini; tajnik in predsednikov namestnik Ivan Šega, učitelj v Dol. Logatu; blagajnik Peter Repič, nadučitelj na Uneu; odbornika nadučitelja Andrej Šest v Cerknici in Josip Turk v Dol. Logatu.

Gosp. predsednik zaključil s trikratnim „Slava“ na presvetlega vladarja zborovanje.

— c —

Štajersko.

Sv. Lenart v Slov. Goricah. Znano je, da je naša pedagoška književnost šele v razvoju. To čutimo dobro mi učitelji, ki smo navezani bolj na tuje spise, a vzgojevati nam je vendar slovensko deco, a vzgoja pa se mora ozirati na tipične pojave in zmožnosti narodove. Nekaj, kar je karakteristično pri vsakem narodu, je njegov jezik. In pri vzgoji pa je jemati v poštev pouk v tem jeziku v materinščini. A ravno to je tisti kamen, čez katerega učitelji še nismo zlezli, ta nam še ovira plodono delovanje. Menim namreč pomankljaj dobre metodične knjige o pouku v materinščini. — Ni mi treba povdarjati tukaj važnosti pouka v slovenščini, saj vsak ve, da se na to panogo naslanjajo, lahko rečem, vsi predmeti. Če se zna otrok pravilno izraziti ustmeno in pismeno, če ima jezik v oblasti, koristi mu to neizmerno; duh brez dobre pomoči jezika je rokodelce brez orodja, čim popolnejše je orodje, tem popolnejše je tudi delo. — Radi tega vesten učitelj ne zamudi nobene prilike, učencu to orodje popolniti in spiliti, kar se da. A velikokrat pa se trudi zaman,

ker je na napačni poti. Zakaj? — Že, ko se je pripravljaj za svoj stan, ni se mu dala zadostna podlaga (vzroki so različni, med temi tudi zopet to, da nimamo za to nobene knjige) in pozneje, ko stopi v prakso, pa se tudi ravno iz istega vzroka ne more dalje izobraževati. Zato je velikokrat na napačni poti. Vzemimo n. pr. le slovniški pouk. Večina jih je, ki misli, da je slovniški pouk le sam sebi smoter; a ravno narobe je: slovniški pouk naj tolmači in gladi učencem jezik, v slovnici se naj obravnava posebno to, kar potrebujejo učenci.

Da je to tako, nismo sami krivi — pač pa zdi se mi, da smo. Saj se gotovo najde med nami mnogo tovarišev, ki imajo zdrave ideje o jezikovnem pouku. Storili bi dobro delo, ako bi manj izvežbanim kolegom napisali „Metodiko o pouku v slovenščini“, kjer bi naj važno mesto zavzemal slovniški pouk. Naredili bi tudi učencem veliko veselje na eni strani, na drugi strani pa bi jih rešili tistih mučnih dolgočasnih ur, kjer se pravi: zdaj imamo slovnico; kajti kjer se ne poučuje slovnica na pravi način, se otroci v teh urah dolgočasijo, da ne rečem kaj hujšega.

Naj bi te vrstice ne zgrešile svojega namena!

Iz ptujskega okraja. Okrajna učiteljska konferenca za ptujski okraj se je vršila dne 3. kimovca t. l. v okoliški šoli ptujski. G. okrajni šolski nadzornik Iv. Dreflak otvori isto s trikratnim slava-klicem na presvetlega cesarja kot ustanovitelja nove šole. Na to pozdravi vse navzoče, posebno še g. dr. Brumena, uda okrajnega šol. sveta, kateri je že mnogokrat pokazal svoje zanimanje in naklonjenost za šolska in učiteljska vprašanja. Potem sta bila izvoljena g. Marinič in gđc. M. Stupca. Temu so pa sledile nekatere opombe g. okr. šol. nadzornika, kateri je razen družega posebno naglašal, da je vaditi na ljudski šoli posebno tudi pravopis obeh deželnih jezikov. Ob 1/2 10. ure je morala konferenca prekiniti, ker sta prišla s tem vlakom gg. dr. Reinitzer, profesor v Gradcu in J. Marin, vadniški učitelj v Mariboru. Oba sta bila pozdravljena z velikim navdušenjem. Takoj na to pa je predaval dr. Reinitzer o alkoholičnem vprašanju. Svojo nalogo je rešil s strokovnjaško temeljitostjo ter svoja izvajanja podkrepil s prav dobrimi in zanimivimi slikami. O tem vprašanju se je potem razvila živahna debata, v katero je poseglo mnogo tovarišev. Slednjič se je sprejela o tem vprašanju cela vrsta tez.

Po enournem odmoru je potem predaval g. vadniški učitelj Marin o risanju. Videlo se je, da je mož res strokovnjak v tej reči, kajti svojo nalogo je rešil prav dobro. Saj je že res čas, da se tudi enkrat za ta predmet kaj stori. Teze, katere nam je podal gosp. predavatelj, so bile enoglasno sprejete.

Sedaj pa je prišla tudi jako važna točka dnevnega reda na vrsto, namreč: Preosnova prizadevanja v računskem pouku na naših ljudskih šolah. O tej točki pa je referiral gosp. Kankler. Tudi ta govornik je kaj spretno in dobro rešil svojo nalogo. Izkazalo se pa je, da to vprašanje še ni zrelo sedaj za sklepanje, da bi se uvedle novejšje računice na naših šolah. — Čas je hitro potekal in ura je že kazala na 6 zvečer, vsled tega so morale vse druge točke dnevnega reda odpasti. Samo v knjižnični in stalni odbor je bil izvoljen v vsakega po en odbornik.

Po drugod je navada, da se po konferenci zabavajo kolegi med seboj pri čaši rujnega vinca, mi moramo reči „giffa“. A pri nas tega ni bilo, nekaj zato ne, ker smo

skoraj 4 ure razpravljali o škodljivosti alkohola ter se pričali, da je res „giften“ še bolj, kakor „giftna krota“, nekaj pa tudi zato ne, ker nismo imeli časa in ker se nikomur ni ljubilo, kajti če mora človek od 8. zjutraj pa do 6. zvečer sedeti v soparni sobi, potem se lahko ve, kako se mu godi. Dobro bi torej bilo, da bi se v prihodnjem malo manj dalo na dnevni red okrajne učiteljske konference, kajti posiljena reč ni nikjer dobra, tudi tukaj ne.

Srbija.

XIX ta Učiteljska Skupština. Izveštaj sa ove Skupštine mora biti kratak, jer i se rad same Skupštine nema čim pohvaliti. Nekakva opšta apatija i ravnodušnost oseća se kod nas u svima redovima, za opšte poslove. Ova duševna tromost ostavila je, na žalost, dubokih tragova i na poslovima Učit. Udruženja kod nas.

Pojava zakona o narodnim školama od 1 sept. 1898 god. prihvaćena je od strane naših učitelja kao delo napereno u prvome redu protivu ličnosti učiteljeve. U tome zakonu ima pa koja odredba, koja je izraz duha novijeg vremena; na žalost u njemu je mnogo više odredaba kojima se oduzimaju stečena prava školskih radenika i sputava inicijativa njihova. To je glavni uzrok sa koga je u redovima srpskih učitelja nastala ova ubitačna ravnodušnost i za same poslove svoga Udruženja. Po mome mišljenju ova je i najteži greh nas učitelja.

Baš nezgodne prilike po ličnost učitelja trebale su da nas sve grupišu u Udruženje naše. Od Udruženja trebalo je stvoriti barikadu pod čijim bi se zaklonom mogli lakše, iztrajnije i sigurnije boriti.

Spremajući se da napišem izveštaj sa ove Skupštine za Tovariš meni su i nehotice iskrsele ove napomene i ja nisam mogao a da ih ne zapišem.

Prelazim na sam izveštaj. Skupština je otvorena 2 og avgusta (st. kal.) G. Djoka Ivković pred. Glavnog odbora Učit. Udruženja otvorio je Skupštinu kratkim lepim pozdravom. Skupština se potom konstituisala izabravši: predsedništvo, sekretarijat i odbore. Posle konst. tuisanja članovi Skupštine otišli su u crkvu, gde je izvršeno blagodarenje u čast rođenja našega kralja. Posle podne 2og, 3eg u 4og avg. produžila je Skupština rad. Na ovim sastancima pročitani su izveštaji Glavnog i Nadzornog (kontrolnog) Odbora, Uprave Školskog Muzeja a za tim izveštaji: izveštajnog odbora i odbora za molbe i predloge. O svima izveštajima vodjena je uvek duga i iscrpna debata a naročito posle čitanja izveštaja (poročilo) izveštajnog odbora, koji se bavio pregledom rada u Glav. Odboru. Jedan učitelj iz Kikinde držao je jedno predavanje iz računa sa demonstracijama na računaljci koju je sam konstruisao. Predavanje se osobito dopalo, Skupština se zahvalila predavaču i osobito zainteresovala njegovom računaljkom.

Za sve vreme trajanja ove Skupštine imalo je na njoj poviše odličnih gostiju. Narelnik (pomoćnik ministra) ministarstva prosvete, referent za narodne škole, nekoliko škol. nadzornika i profesora dolaze redovno na Učit. Skupštine. Ova Učit. Skupština imala je čast da među svojim gostima vidi i vrhovnog šefa prosvetne struke u nas pospod ministra prosvete i crkvenih goslova g. Dragntina Stamenkovića. Na svršetku svoga rada 4og avg. posle podne priredila je Učit. Skupština svečan pomen velikom Učiteljskom dobrotvoru pok. Jovanu Gavriloviću na grobu njegovu. U vece toga istoga dana bio je oproštajni banket u prostranoj i ukrašenoj beo-

gradskoj pivnici „Kod Kolarca“ a sutra dan članovi su se razišli svojim domovima. Tako je tekao i završen rad XIX te Učit. Skupštine. Najglavniji posao koga je trebalo razpraviti na ovoj Skupštini, a to je razprava: uzroci sa kojih Učit. Udruženje opada i način kako ga reorganizovati treba?, ni je se mogao svršiti. Za razpravu ovoga pitanja raspisan je stečaj i stiglo je 6. rasprava. Ocenjevački odbor nije mogao ni jednoj ustupiti prvenstvo (okfifikovati je kao najbolju) i tako ni jedna nije na Skupštini pročitana. Skupština je rešila da se sve ove rasprave oštampaju u organu Udruženja „Учитель“.

Vaša redakcija prima „Учитель“ i ako koga interesuje mišljenje srpskih učitelja o svome Udruženju može ga tu naći.

Ugledna bečka (Dunaj) firma Pichlerova udovica i sin priredila je, za vremenitranja ove Skupštine, izložbu (rastavu) sviju školskih potreba i pomoćnih srestava.

Obočavajući da ću i od sad pisati kad čega važnijeg kod nas bude, ja Vama, gosp. uredniče i Vašim kolegama šaljem svoj iskren srpski pozdrav i molim lepo da primite uverenje o mome poštovanju.

M.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je priredilo v četrtak, dne 4. septembra t. l. hospitacijo in društveno zborovanje v Zibiki. Vdeležba je bila mnogobrojna, kakoršne društvo že mnogo let ni doživelo. Navzočih je bilo 30. Vsa čast požrtvovalnosti cenjenih tovarišic in tovarišev! Ni jih plašilo, da so morali tako zarana, nekateri že ob štirih, podati se na dolgo pot. S posebnim zadoščenjem pa še belježimo, da je bilo med navzočimi 14, reci: štirinajst cenjenih zastopnic krasnega spola, ki so počastile oddaljeni in samotni kraj ki pa ima tako — ljubko ime.

Točno ob 1/2 10 uri so se vdeleženci podali hospitirat v tretji razred, kjer je razredni učitelj, tov. Brinar v dvehnem ponku podaval nastopno učno snov: a) Sklepne račune na pamet [iz računice, II. stop. str. 52:] in zmesne račune [iz računice, III. stop. str. 76:] b) Učno sliko iz turških vojn in sicer turške napade v slovenske pokrajine. c) Pevanje nekaterih narodnih in drugih večglasnih pesmi.

Pouku je sledil kratek odmor, potem se je pa vršilo zborovanje. Najprej se je razgovarjalo o hospitaciji. Kritika je bila stvarna, v obče jako mila in obzirna. „V delavnico sem tvojo zrl,“ tako so menda hospitantije in hospitantje na tihem rekli. Zraven so se jim pa porajale različne misli in sodbe. Ta se je znabiti v duhu zadovoljno pogladil, ker čutil je, da v njegovi „delavnici“ gre bolje, oni se je potolažil; kajti pri tovariševem delu je zapazil nekaj svojih napak, ta se je zamislil v težavno učiteljsko delo, oni zopet v kaj drugoga: nobenemu pa menda ni bilo žal, da je v „delavnico“ tovariševo zrl.

Nadalje je tov. Strmšek v glavnih potezah, vpletajoč zanimive in značilne podrobnosti, poročal o letošnji glavni skupščini „Zaveze“, h koncu je pa podal še nekaj zanimivih doživkov in utisov z izleta v Benetke.

Tovariš Ferline, ki z bistrim očesom motri nove pojave v pedagogični kujiževnosti, je opozoril na brošuro „Beiträge zur Reform der Schulleitung. Von Fr. Frisch. Verlag Pichlers Witwe, Wien.“ ter je prečital iz taiste članek o preosnovi okrajnih učiteljskih konferenc.

Z radostjo se je vzela na znanje vest, da je vlada potrdila pravila „Zveze štaj. učiteljev in učiteljic.“ Tovariš Kurbus naznani, da skliče objubljeni čebelarski tečaj na prvi ponedeljek v oktobru t. l. v Šmarji ter želi, naj se na njegov dotični oklic, ki se objavi po časnikih, oglasi obilo vdeležencev.

Društvu je na novo pristopil kot pravi član tov. g. Ig. Čokl, učit. v Kostivnici.